

152. Torstaina 15 päivänä joulukuuta 1994

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen ja sen liitesopimusten eräiden määräysten hyväksymisestä 5998

Hallituksen esitys n:o 296
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 11

Ainoa käsittely:

2) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 87 hallituksen esityksen valtion talousarvioksi vuodelle 1995 noudattamisesta väliaikaisesti talousarviona 6008

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 87

Ensimmäinen käsittely:

3) Ehdotus laiksi Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 307
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 9

Pöydällepanoa varten esitellään:

4) Lakivaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksestä laiksi Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä oikeudenhoitoa koskevista säännöksistä (HE 327) ..... ”

5) Lakivaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksestä laeiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain sekä yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta (HE 250) 6008

6) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 88 hallituksen esityksen johdosta autoverolain (HE 321) ..... ”

7) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 89 hallituksen esityksen johdosta laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta (HE 322) ..... ”

8) Talousvaliokunnan mietintö n:o 46 hallituksen esityksestä laiksi Valtion hankintakeskuksen muuttamisesta osakeyhtiöksi (HE 203) ..... ”

9) Talousvaliokunnan mietintö n:o 47 hallituksen esityksestä laiksi eräiden ulkomaankauppaan liittyvien lakien kumoamisesta (HE 309) ..... ”

10) Talousvaliokunnan mietintö n:o 48 hallituksen esityksestä laiksi eräiden valtion tukea koskevien Euroopan yhteisöjen säännösten soveltamisesta (HE 314) ..... ”

11) Talousvaliokunnan mietintö n:o 49 hallituksen esityksestä laiksi teknisten määräysten ilmoitusmenettelyä koskevien Euroopan yhteisön säännösten soveltamisesta (HE 315) ..... ”

12) Talousvaliokunnan mietintö n:o 50 hallituksen esityksestä laiksi säätölain muuttamisesta annetun lain 12 §:n 2 momentin kumoamisesta (HE 333) ..... ”

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat Andersson, Antvuori, Helle, Häkämies, Ihämäki, Iivari, Jaakonsaari, Kauppinen, Kivelä, Kääriäinen, Laukkanen V., Lehtinen, Metsämäki, Myller, Mölsä, Niinistö, Pekkarinen, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen S., Polvinen, Pykäläinen, Ranta, Rehn E., Riihijärvi, Rusanen, Rönholm, Seivästö, Skinnari, Suhonen, Toivonen, Vanhanen, Varpasuo, Virrankoski ja Vistbacka.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Kauppinen, Perho-Santala, Jaakonsaari, Häkämies ja Pekkarinen.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Varpasuo sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Antvuori, Helle, Ihämäki, Kivelä, V. Laukkanen, Metsämäki, Paakkinen, Polvinen, Pykäläinen, Riihijärvi, Skinnari, Virrankoski ja Vistbacka,

tästä ja huomista päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Kääriäinen ja S. Pietikäinen sekä

tämän kuun 17 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Seivästö.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen ja sen liitesopimusten eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 296

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 11

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitteelyyn.

Yleiskeskustelu:

E d . H a u t a l a : Arvoisa rouva puhemies! Olen odottanut tilaisuutta voidakseni osallistua keskusteluun Uruguayn kierroksen tulosten hyväksymisestä ja Maailman kauppajärjestön Wto:n perustamisesta. (Hälinää)

P u h e m i e s (koputtaa): Kehotan edustajia rauhoittumaan ja käymään yksityiset keskustelunsa salin ulkopuolella. (Ed. Kasurinen: Aivan oikein, rouva puhemies!)

P u h u j a : Siis tässä hallituksen esityksessä, arvoisa rouva puhemies, on kysymys pääpiirteissään siitä, että nykyisen Gattin jälkeen sen työtä jatkamaan perustetaan erityinen Maailman kauppajärjestö. Haluan tuoda esiin joitakin kriittisiä, ellei suorastaan kohtalokkaita, näkökohtia, jotka liittyvät tämän järjestön mahdollisuuteen muodostaa eräänlainen uusi maailmanjärjestys, ilman että kansalaisilla, parlamenteilla tai kansalaisjärjestöillä on juuri minkäänlaista mahdollisuutta vaikuttaa siihen. Tällä sementoidaan koko maailman tasolla periaate, että kaupan vapaus on ylimmäinen periaate ja sille tulee alistaa kaikki muut näkökohdat, jotka meille kansalaisten edustajille ovat tärkeitä, kuten ympäristönsuojelu, sosiaalinen suojelu, työvoiman suojelu, ihmisoikeudet.

Ulkoankauppaministeri Salolainen sanoi lähetekeskustelussa, että tämän Uruguayn kierroksen tulosten tulo muodostusvaikutus tulee maailman laajuisella tasolla olemaan jotakin 500:sta aina lähes 2 500 miljardiin markkaan vuodessa. Hän korosti sitä, miten tärkeää maailmankaupan kasvu on ollut taloudellisen toimeliaisuuden ja siten kansantalouksien kasvun merkittävänä lähteenä. Täysin vastakkain voitaisiin asettaa tämä periaate ja sitten se, että todennäköisesti tällä maailmankaupan volyymin valtavalla kasvulla tulee olemaan erittäin suuret ympäristönsuojelulliset ja sosiaaliset kustannukset, jotka voidaan myös varmasti, arvoisa puhemies, yrittää arvioida rahassa. Mutta esitykseen Maailman kauppajärjestön perustamisesta ei julki lausumatasoa lukuun ottamatta liity lainkaan minkäänlaista vaatimusta ottaa huomioon ympäristönsuojelua ja sosiaalisia näkökohtia. Lisäksi se on mahdollisimman epädemokraattinen rakennelma. Koko sopimus on neuvoteltu lähinnä hallitusten kesken, ja hallituksissakin tietenkin suurin vaikutus on ollut muutamilla keskeisillä virkamiehillä, ja monista maista saadut ku-

vaukset osoittavat, että suuryrityksillä on ollut ehkä kaikkein suurin vaikutus siihen, minkälaiseksi uusi Maailman kauppajärjestö tulee muotoutumaan.

Arvoisa puhemies! Pahinta on se, että jos tämä sopimus nyt täällä parlamentissa päätetään Suomen osalta hyväksyä, sen muuttaminen on äärimmäisen vaikeata. Monissa keskeisissä kysymyksissä vaaditaan täysi yksimielisyys, ennen kuin uusia periaatteita voidaan tuoda tämän sopimuksen piiriin. Sen takia katson, että on äärimmäistä naivismia uskoa, että tässä voitaisiin tämän sopimuksen hyväksymisen jälkeen ja Maailman kauppajärjestön perustetuksi tultua saada mukaan ns. pehmeitä näkökohtia. En todellakaan jaksa uskoa siihen, että löytyisi yksimielisyyttä siitä, että ympäristönsuojelu, työvoimansuojelu ja ihmisoikeudet asetetaan keskeisiksi kysymyksiksi maailmankaupassa. Tilanne on ota tai jätä, ja omalta osaltani harkitsen vakavasti sitä, että esittäisin kolmannessa käsittelyssä tämän sopimuksen hylkäämistä. Tiedän, että se ei tule sillä hylättyä, mutta jotta asia ei jäisi mitenkään epäselväksi, sitä menettelyä on mielestäni vakavasti harkittava.

Täällä on pelätty, että Euroopan unionin lainsäädäntö saattaisi uhata suomalaista ympäristölainsäädäntöä sen takia, että myös Euroopan unionissa johtava periaate toistaiseksi on ollut kaupan vapaus yli kaikkien muiden periaatteiden. Nämä kiistakysymyksethän ratkaistaan Euroopan unionin tuomioistuimessa. Mutta nyt ollaan itse asiassa tekemisissä vielä kertaluokkaa mittavasti paljon vakavamman ongelman kanssa. Myös Euroopan unionin ympäristölainsäädäntö on vaakalaudalla tämän Maailman kauppajärjestön perustamisen jälkeen.

Euroopan unioni, niin kuin mikä tahansa sopimuksen allekirjoittaja, voidaan haastaa asiantuntijapaneelin eteen vastaamaan siitä, että se haluaa rajoittaa kauppaa ympäristönsuojeluun tai muuhun vastaavaan näkökohtaan vedoten. Tämä asiantuntijapaneeli toimii täysin suljetun oven takana. Ei ole vaikea päätellä, että monikansallisilla yrityksillä tulee olemaan erittäin suuri vaikutusvalta paneelin päätöksiin.

Euroopan unionissa on tällä hetkellä kiellettyä käyttää esimerkiksi bst-nimistä hormonia, joka lisää lehmien maidontuotantoa. Sen sijaan se on sallittu Yhdysvalloissa. On erittäin luultavaa, että Yhdysvallat haluaisi haastaa Euroopan unionin Maailman kauppajärjestössä vastaamaan tästä kiellostä, jolloin jouduttaisiin perusteamaan sitä, että hormonin käytön kieltö olisi

terveydellisesti tai kuluttajansuojan kannalta perusteltu. Sitten nämä asiantuntijat, joiden tieteellisyydestä ei ole mitään takeita, voisivat ratkaista asian.

Samalla tavalla ympäristönsuojelijat epäilevät, että moni Rion ympäristökongressissa sovitut asia voitaisiin asettaa tällä tavalla vaakalaudalle.

On myös tiedossa, että monikansalliset yritykset ovat iskeneet silmänsä siihen, että Euroopan unionissa valmistellaan lainsäädäntöä tuotteiden ympäristömerkinnöistä. Ensimmäiset merkit viittaavat siihen, että joku maa olisi valmis haastamaan Euroopan unionin Maailman kauppajärjestön asiantuntijapaneelin eteen vastaamaan myös näistä säädöksistä. Silloin todistustaakka on sillä, joka sinne on haastettu.

Sitten sanotaan, että uusi järjestelmä takaisi kehitysmaille vapaan pääsyn maailmanmarkkinoille ja siten edistäisi maailman laajuisten kehityserojen tasaamista. Arvoisa puhemies! Todennäköisesti tilanne on täsmälleen päinvastainen. Maailman kauppajärjestö avaisi kehitysmaiden markkinat lopullisesti monikansallisille yrityksille. Kehitysmaille tuskin olisi mitään muuta mahdollisuutta kuin kilpailla erittäin ankarassa taloudellisessa maailmanjärjestyksessä mahdollisimman alhaisilla ympäristö- ja sosiaaliorneilla.

Näistä syistä katson, että Suomen eduskunnan ei pitäisi nyt hyväksyä esitystä kolmannessa käsittelyssä. Sen jälkeen nimittäin sopimuksen muuttaminen siihen suuntaan, kuin monet teistä epäilemättä haluaisivat, tulee olemaan äärimmäisen vaikea tehtävä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Äskeisellä kyselytunnilla odotin pääseväni virittämään arvoisan ulkomaankauppaministerin kanssa keskustelua Tulli- ja tariffiliitto Gattin ja ympäristönsuojelun välisistä näkökohdista, mutta kun se ajan puutteen takia epäonnistui, niin se tilaisuushan on juuri nyt.

Historiallisesti on syytä muistaa, että Tulli- ja tariffiliitto ei ole kantanut enemmälti huolta maapallon ympäristöstä. Vuonna 73 tämän järjestelmän piirissä päätettiin sentään jonkinlaista huonoa omaatuntoa osoittaen asettaa ympäristökomiteako se oli suomalaiselta nimeltään, ehkä sellainen, ja odotettiin, että komitea kokoontuisi. Se arvioisi, millä tavalla maailmankaupan vapauttaminen saattaisi vaikuttaa heikentävästi maapallon luonnontilaan, luonnonvarojen käyttöön jne. Kun asettamis päätökseen

palattiin 80-luvun lopussa, paljastui, että komitea ei ollut kokoontunut kertaakaan, ei ensimmäistäkään kertaa. Tämän ajankohtaisti se, että — oliko vuonna 86 — käynnistyi Gattin Uruguayn kierros Uruguaysta Punta del Estestä, ja kun tuo kierros lähti käyntiin, silloin tietysti agendalle tulivat kaikki mahdolliset asiat — paitisi nyt saavutettu neuvottelutulos, sen mukainen tullien ja tariffien alennusohjelma, järjestön muodostaminen jne. — myös sen seurausvaikutukset. Olikohan se edellisessä eduskunnassa, kun käytiin keskustelu tästä asiasta ministeri Salolaisen kanssa. Silloin hän totesi, että nämä asiat saattaisivat tulla tässä vaiheessa uudelleen esille. On erinomaisen hyvä, että arvoisa ministeri on paikalla ja kertoo, onko näissä asioissa tapahtunut jotakin.

Tässä yhteydessä on syytä kiinnittää huomiota siihen, mitä erilaiset sodat merkitsevät. Tällä sopimuksella ja järjestelyllähän pyritään kauppasotia estämään, ainakin vähentämään taikka vihdoinkin viimein estämään, mutta ympäristön ja luonnon kannalta taitaa olla niin hullunlaisesti, että kauppasodat olisivat ehkä ympäristöä suojelevampia kuin se, että niitä ei ole — jonkinlainen paradoksi, jossa kuitenkin on aika paljon vinhaa pohjaa. Tässä mielessä ed. Hautalan äsken käyttämä puheenvuoro oli mielestäni erittäin paikallaan. Siinä kiinnitettiin huomiota sekä ympäristö- että sosiaaliseen ulottuvuuteen.

Kun kuitenkin realiteetti on se, että Uruguayn kierros on päättynyt ja ollaan tässä vaiheessa, paksu sopimus on saatettu hyväksymisvaiheeseen, nyt tietysti on kysymys valintatilanteesta: ota tai jätä. Jos vaihtoehto on se, että hyväksytään, niin sitten on kysymys siitä, millä tavalla tässä järjestelyssä eletään ja kuinka toimitaan. Tällöin tietysti sosiaalisella ulottuvuudella, ympäristöulottuvuudella ja erityisesti kehitysmaiden kohtalolla on mitä suurin merkitys. Suuret ja mahtavat pärjäävät aina. Kysymys on pienien ja puolustuskyvyttömiä asemasta. Näitä pieniä ja puolustuskyvyttömiä ovat maailman luonto ja kehitysmaat ja niiden asukkaat.

Minusta olisi erinomaisen paikallaan, arvoisa puhemies, jos ulkomaankauppaministeri, joka tunnetaan luonnon ja ympäristön suojelijana ja näissä asioissa hyvin perillä maailman asioista olevana henkilönä, käyttäisi puheenvuoron ja selvittäisi meille sitä, millä tavalla nämä asiat ovat olleet viime aikoina agendalla ja onko näitten suhteen odotettavissa jotakin myönteistä tulleisuudessa.

Ministeri Salolainen: Arvoisa puhemies! Hyvin mielelläni käytän tästä puheenvuoron ja itse asiassa olen äärettömän tyytyväinen, että täällä nämä kaksi puheenvuoroa käytettiin, koska minun pettymykseksi, kun yritin käynnistää täällä keskustelua Gattin Uruguayn kierroksesta aikaisemmin mm. lähetekeskustelussa, yhtään puheenvuoroa ei haluttu käyttää silloin. Minä jo pelästyin sitä, meneekö Gattin Uruguayn kierros Suomen eduskunnassa läpi ilman minkään näköistä debattia taikka keskustelua. Sen vuoksi olen äärettömän tyytyväinen siitä, että nyt nämä puheenvuorot käytettiin.

Itse asiassa jos haluaisin hyvin pelkistää näkemykseni äsken käytetyistä puheenvuoroista, olen täsmälleen samaa mieltä niistä huolista ja murheista, joita te, äskeiset puhujat, esitteitte, mutta minun johtopäätökseni siitä, mitä Suomen pitää nyt tehdä, on erilainen tai ainakin erilainen kuin ed. Hautalan, joka sanoi, että hän joutuu vielä miettimään, mitä tekee, ja ehkä suosittelee sitä, että tätä ei hyväksyttäisi. Minä haluan perustella tietenkin sitä, vaikka minunkin mielestäni tämä on epätydyttävä eikä missään tapauksessa vastaa sitä, mitä itse henkilökohtaisesti toivoisin tällaiselta kansainväliseltä kauppajärjestöltä, miksi tulen kuitenkin aivan selkeästi siihen tulokseen, että tämä on kuitenkin hyväksyttävä ja järkevä tässä tilanteessa.

Ensinnäkin Suomihan on loppujen lopuksi varsin pieni operaattori maailman kauppapolitiikassa. Mitä tulee Gattin Uruguayn kierrokseen, niin mehän teimme ympäristöasioitten mukaan ottamiseksi jo Gattin Uruguayn kierroksella erittäin vakavan yrityksen ns. Brysselin kokouksessa, joka epäonnistui, ja me teimme sen silloin Pohjoismaitten ja Efta-maitten toimesta. Me nostimme Brysselin kokouksessa esille sen, että otettaisiin jo Gattin Uruguayn kierrokseen ympäristöaineksia mukaan. Olin itse paikalla. Tiedän täsmälleen, mitä tapahtui, ja tiedän täsmälleen, mitä sovimme Eftan ministereitten kesken tästä asiasta. Me sovimme, että me otamme tämän esille ja yritämme saada jo Uruguayn kierrokseen mukaan ympäristöaspektin. Tämä ei kuitenkaan, hyvät ystävät, herättänyt riittävästi kiinnostusta ja vastakaikua maailman suurten kauppamahtien keskuudessa. Näin ollen meidän ylitsemme ajettiin. Efta-maitten ja Pohjoismaitten ylitse ajettiin tuossa Brysselin kokouksessa, joka muutenkin, muullakin tavoin, epäonnistui ja johti siihen, että koko Gattin kierroksen loppuunsaattaminen on viivästynyt.

Teema kauppa ja ympäristö on nyt sitten, lujan kiitos, saatu yhdeksi keskeiseksi, ellei keskeisimmäksi, teemaksi Wto:n eli World Trade Organizationin työohjelmaan ja agendaan. Se on osaltaan seurausta siitä, että silloin annettiin lupauksia siitä, että Gattin Uruguayn kierroksen jatkon osalta otettaisiin kauppa ja ympäristö-tema keskeisesti esille.

Kun tarkastelemme nyt Uruguayn kierrosta ja sen merkitystä, pitää korostaa sitä, että pienelle valtiolle, kuten Suomelle, on aina hyväksi kuitenkin se, että maailmassa vallitsee edes jonkinlaisia pelisääntöjä. Jos katsomme Uruguayn kierrosta ympäristönsuojelun kannalta, voimme todeta, että on ainakin muuan hyvä puoli. Esimerkiksi tiedämme, että maailman maatalouspolitiikka on merkittävä ympäristötekijä, ja siellähän on edes jollain tavalla nyt klassifioitu se, että hyväksyttävää maataloustukea on ns. vihreä tuki, joka on ympäristöä säästävää ja huomioon ottavaa. Sitten ns. oranssi tuki on sitä ns. hintapoliittista tukea, joka lisää maataloustuotantoa, ja sitä on haluttu rajoittaa, jotta ei olisi keinotekoista maatalouden ylituotantoa sellaisilla alueilla, jotka eivät siihen erityisen hyvin sovi.

Näin voi sanoa, että kun ensimmäistä kertaa maailmanhistorian aikana on sillä tavalla, että Gattin Uruguayn kierroksessa on sentään mukana myös maatalous ja siinä on tietty klassifikaatio sen suhteen, mikä on ympäristön kannalta järkevää tukea, jota sallitaan, ja mikä tavallaan negatiivista tukea, niin se on ainakin yksi myönteinen näkökohta lähestyä Gattin Uruguayn kierrosta. Mutta kaikkein tärkeintä tietenkin meidän kannaltamme on se, että maailmankaupassa on jonkinlaiset pelisäännöt, niin että siellä tällainen pieni valtio kuin Suomikin voi saada oikeutta ja voi saada paneeliin asioitaan käsiteltäviksi ja että on selkeät käyttäytymissäännöt maailmankaupassa, että se ei voi olla vain isojen valtioiden kahdenvälisen sopimusten asia jne.

Eli siis tulen, vaikka minulla on samat huolet kuin teillä, kuitenkin hyvin selkeästi sille kannalle, että Gattin Uruguayn kierros on järkevää Suomen kannalta hyväksyä, koska se toinen vaihtoehto, että Uruguayn kierrosta ei olisi ollut, olisi niin paljon huonompi ja olisi johtanut kauppasodanomaisiin tilanteisiin jne., enkä usko sitä, että ne olisivat erityisemmin hyödyttämässä kehitysmaita ja alikehittyneitä alueita.

Mitä tulee Wto:hon, niin minulla on siinä suhteessa nyt hirveän hyvää kerrottavaa teille, jotka äsken puhuitte. Nimittäin Suomelta on nyt pyydetty asiantuntemusta kauppa ja ympäristö-tee-

man käsittelyyn. Nimittäin me olemme signaloineet. Olen antanut Suomen virkamiehille ohjeen, että Suomi on tässä suhteessa aktiivinen ja liputtaa joka suhteessa, että Suomi aikoo näytellä keskeistä roolia pienuudestaan huolimatta kauppa ja ympäristö-teemassa. Kuulin juuri muutama päivä sitten, että Wto:sta on otettu yhteyttä meidän virkamiehiimme ja halutaan, että Suomi antaa asiantuntemustaan ja henkilöittää Wto:n kauppa ja ympäristö-teeman käsittelyyn. Tämä on meidän kannaltamme minun mielestäni menossa ihan hyvään ja oikeaan suuntaan.

Sitten mainittiin ohimennen myös sosiaalinen ulottuvuus. Sehän on ollut hyvin mielenkiintoinen Wto:n osalta, vaikka ehkä tässä ei kannatakaan niin paljon juuri Wto:hon syvennyä, koska me olemme lähinnä päättämässä kuitenkin Uruguayn kierroksesta, josta ensi vuoden alusta Wto tavallaan jatkaa. Mutta sosiaalinen ulottuvuushan on ollut kysymys siitä, olisiko näillä vanhoilla teknokulttuurimailla, länsimailla, Oecd-mailla, jokin oikeus sanoa, minkälaisia palkkoja pitäisi maksaa kehitysmaissa. On hyvinkin nopeasti tämä logiikka käytävissä läpi ja todettavissa, että eihän se ole mahdollista. Ei ole mahdollista mitään minimipalkkasäädöstä antaa jollekin Kiinalle tai muulle ja edellyttää, että he noudattavat tiettyjä palkkasääntöjä.

Sen sijaan näyttää nousseen hyvin mielenkiintoisella tavalla esille sellainen mahdollisuus, että voitaisiin edellyttää, että kussakin maassa täytyy olla esimerkiksi ammattiyhdistysliikkeellä vapaus toimia. Uskotaan, että jos ammattiyhdistysliikkeellä on demokraattinen vapaus toimia, se johtaisi tavallaan automaattisesti siihen, että työvoiman etuja voitaisiin valvoa. Tämä on minun mielestäni aika hyvä lähestymiskulma tähän asiaan, että voitaisiin tukea sitä, että kaikkialla maailmassa ammattiyhdistysliikkeellä olisi demokraattiset oikeudet ja vapaudet toimia, kuten meillä on, ja sillä tavalla parannettaisiin työvoiman sosiaalista ja yhteiskunnallista asemaa.

Toinen seikka, joka näyttää myöskin tulleen aika yleisesti hyväksytyksi, on se, ettei voisi käyttää esimerkiksi lapsityövoimaa eikä vankityövoimaa tavallaan keinotekoisesti sillä tavalla, että pienistä rikkeistä pantaisiin väkeä vankilaan, jotta ihmisiä voitaisiin käyttää vankityövoimana. Tämän tyyppisiä eettisiä ja moraalisia työvoiman käytön koodeja pyrittäisiin Wto:ssa sitten kehittämään, jotta sosiaalinen puoli myöskin voisi edistyä.

Oikeastaan tässä on pelkistetysti se sanoma, jonka haluan äskeisten puheenvuorojen jälkeen todeta. Olen ylipäättään sitä mieltä, että täydellistä vapautta ja epäselvyyttä parempi on aina järjestys. Tässä mielessä — olen täällä aikaisemminkin sanonut — minulla on toivo näissä ympäristöasioissa ylipäättään. Olen hirveän pessimistinen, varmaan pessimistisempi kuin useampi teistä vihreistä, jos ryhdymme oikein keskustelemaan tästä asiasta. Olen globaalisesti erittäin pessimistinen. Kuitenkin näen jonkin sarastuksen siinä, että esimerkiksi Euroopan unionissa tietoisuus ympäristökäytöksistä voisi jatkuvasti kasvaa ja Euroopan parlamentti nostaisi päänsä tässä asiassa ja vaatisi tiukempaa lainsäädäntöä ja energiavero säädettäisiin voimakkaasti yleiseurooppalaiseksi, jotta meidän Suomessa ei tarvitse vain toimia päänavaajana ja pilottina tässä, koska silloin me emme pääse myöskään nykytilanteesta eteenpäin, koska meidän teollisuutemme alkaa jo nyt sanoa, että emme voi ottaa harteillemme suurempia rasituksia kuin muilla on.

Tämä on juuri se valonsäie, jonka minä näen näissä kansainvälisissä kauppajärjestelmissä, olipa kysymys Euroopan unionista taikka uudesta Wto:sta. Toivon, että niissä sittenkin löytyisi uudenlaista kuria ympäristökäytöksen edesauttamiseksi. Paras on usein hyvän vihollinen, ja sen vuoksi Gattin Uruguayn-kierroskin on minun mielestäni parempi kuin se, että sitä ei olisi.

Edustajat Kauppinen, Perho-Santala, Jaakonsaari, Häkämies ja Pekkarinen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Salolainen ihmetteli, että tästä ei asian lähete keskustelussa syntynyt keskustelua, debattia. Ministeri Salolainen, se oli perjantai-iltapäivä, kun te käytitte 3,5 liuskan mittaisen puheenvuoron silloin 25. marraskuuta ja esillä oli näin paksu pumaska. Minusta on ymmärrettävää, että siinä vaiheessa ei voinut syntyä laajemmin keskustelua. Mutta se vähän huolestuttaa kyllä, että ei vielä kukaan keskustella laajasti, vaikka asia on ollut ulkoasiainvaliokunnassa pitkään ja sikäli, kuin muilta kiireiltä ehtivät, edustajat olisivat voineet asiaan tutustua, ja nythän olisi mahdollista esittää mielipiteitä.

Vaikka pyysin vastauspuheenvuoron ministerin puheenvuoron johdosta, niin ehkä puhemies

sallii, että tässä yhteydessä totean, että hyvin pitkälti yhdyin niihin käsityksiin, jotka edustajat Hautala ja Pulliainen täällä esittivät, ja olen huolissani esimerkiksi kehitysmaiden asemasta. Olen aikanaan tästä asiasta hieman keskustellut ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan ed. Pertti Paasion kanssa. Hän silloin näin kahdenkeskisessä keskustelussa esitti sellaisen ajatuksen, ettei tälle ilmeisesti mitään voi, kun se on kuitenkin neuvoteltu. Täytyy myöntää, että olen vähän mukautunut ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan aikanaan esittämään käsitykseen, että on ehkä sittenkin realismia se, että sopimus nyt pitää hyväksyä, mutta minusta on ainakin jatkossa tavattoman tärkeää kiinnittää huomiota niihin näkökohtiin, jotka täällä aikaisemmin käytetyissä puheenvuoroissa esitettiin.

Ministeri S a l o l a i n e n : Arvoisa puhemies! En malta olla puuttumatta ed. Laineen äskeiseen puheenvuoroon eräästä näkökulmasta ja nimenomaan kehitysmaiden osalta, joista mainitsitte. Nimittäin mielestäni suurin virhe, jonka länsimaat ovat tehneet kehitysmaiden osalta nimenomaan viime vuosina ja tähän asti, on ollut se, että samalla kun on pidetty kovaa meteliä ja ylpeilyä sillä, että on annettu apua kehitysmailla, on kuitenkin rajoitettu näistä maista tapahtuvaa tuontia kiintiöimällä sitä ja määräämällä sille kovia tulleja. Länsimaat ja teollistuneet valtiot, myöskin Suomi, saavat kaikki mennä itseensä siinä, että mehän emme ole sallineet vapaata tuontia tai edes alhaista tuontia, edes tariffikaatiota emme ole säättäneet kaikille tuotteille, emme ole antaneet kehitysmaiden auttaa itse itseään.

Se on tapahtunut hyvin paljon, ed. Laine, myöskin siitä syystä, että ei suomalainen ammattiyhdistysliikettä ole sitä halunnut, koska suomalainen ammattiyhdistysliike on halunnut, että Suomessakin ommellaan paitoja eikä kaikkia paitoja tuoda Intiasta taikka Pakistanista taikka jostakin Bangladeshista.

Tämä on se probleemi, joka meillä on ollut, että me olemme suojanneet omaa tuotantoamme ylikorkeilla tulleilla ja kiintiöillä aivan samalla tavalla kuin kaikki muutkin länsimaat. Me olemme suojanneet omaa teollisuuttamme myöskin kehitysmailla ja samanaikaisesti kuitenkin aivan samalla tavalla kuin kaikki muut länsimaat pitäneet kovaa meteliä siitä kehitysavusta, jota me olemme näille maille antaneet. Minusta on ollut aikamoinen teollistuneitten maitten valhe yksinkertaisesti suhtautumisessa kehitysmaihiin.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Ed. Laine peräänkuulutti mielipiteiden vaihtoa tässä asiassa. Käytin eilen ensimmäisessä käsittelyssä puheenvuoron ja sain oman mielipiteeni takaisin, koska olin ainoa puhuja tässä asiassa. Yritetään nyt uudestaan.

Varsinaisesti pyysin ministeri Salolaisen puheen johdosta puheenvuoroa sen vuoksi, että olisin halunnut kuulla tarkemmin hänen arviotaan, kun Wto:n työohjelmaan on otettu kauppa ja ympäristö erityisteemaksi, siitä millä aikataululla nyt neuvoteltua sopimusta tai itse Wto:n työskentelyä voidaan tähän suuntaan muuttaa. Kiinnittäisin huomiota siihen, että ulkoasiainvaliokunta teki ponnen, jossa se edellyttää, että Suomi Wto:ssa toimii ympäristönsuojelun edistämiseksi kaikessa päätöksenteossa ja että Gatt-sopimusta tulevaisuudessa täydennetään periaatteella, jonka mukaan ympäristönsuojelun ja vapaa-kaupan ollessa ristiriidassa ympäristönsuojelu asetetaan aina etusijalle. Mielestäni tämä on hyvin selvää tekstiä.

Ei ole mikään salaisuus, että olen ed. Hautalan kanssa vähän eri mieltä. Minä hyväksyin ulkoasiainvaliokunnassa Gatt-sopimuksen ja tämän käsittelyn sen vuoksi, että kuvittelen, että Suomi ja ne valistuneet muut maat, jotka haluavat ympäristön ja kehitysmaiden oikeudenmukaisuuden suuntaan vaikuttaa, voisivat tässä uudessa järjestelmässä näin tehdä, jos poliittista halua on, ja siihen panen uskoni. Onko nyt neljä vuotta neuvoteltu tätä sopimusta, ja kun katsoo sen yksityiskohtia, niin en pidä kovin realistisenä hylkäämisstrategiaa. Tietysti sillä kiinnitettäisiin huomiota siihen, että tämä sopimus ehkä perusratkaisultaan on väärä tai että ympäristönäkökohta, joka Suomelle on tärkeä, on tästä todellakin aika täydellisesti pois, samoin ihmisoikeusnäkökohdat.

Ed. Hautala: Arvoisa puhemies! Mielestäni on äärimmäisen huolestuttavaa, miten optimistisesti täällä suhtaudutaan mahdollisuuteen muuttaa Maailman kauppajärjestön perustamisopimusta sen jälkeen, kun se on perustettu. Nyt on tosiaankin perusteilla ja perustettu jo työryhmiä, jotka pohtivat ympäristönsuojelunäkökohtia ja sosiaalista ulottuvuutta. Mutta saamieni tietojen mukaan tällaisten työryhmien ehdotusten pitäisi saada taakseen kolme neljäsosaa Maailman kauppajärjestön jäsenistä. Ministeri Salolainen, miten te kuvittelette saavanne tällaiset tavoitteet läpi? Ettekö te nyt hieman yliarvioi Suomen mahdollisuuksia vaikuttaa tähän?

Minä yritin todistaa sitä, että Euroopan unioninkin, joka on yksi maailman mahtavimmista kauppa-alueista, ympäristölainsäädäntö ja sosiaalinen lainsäädäntö on uhan alla tämän sopimuksen takia. Sen takia vihreät eilen esittivät Euroopan parlamentissa Gatt-sopimuksen Uruguayan kierroksen ja Maailman kauppajärjestön perustamisopimuksen hylkäämistä.

Aivan oma lukunsa on tämä asiantuntijapaneeli, joka käyttää ylintä valtaa kaupan ja toisaalta ympäristön ja sosiaalisten kysymysten ristiriitailanteissa. Niin kuin ulkoasiainvaliokuntakin toteaa, kansalaisjärjestöillä ei ole mitään pääsyä näihin paneeleihin. Niiden puolueettomuutta ei saamieni tietojen mukaan ole mitenkään kontrolloitu. Kaikki asiakirjat ja pöytäkirjat ovat salaisia. Myöskään paneelin jäsenten ei tarvitse kertoa, mitä kantaa he ovat esittäneet. Näistä päätöksistä on mahdollisuus valittaa 60 päivän kuluessa, mutta silloin täytyy kaikkien jäsenmaiden olla yksimielisesti asiantuntijapaneelin esitystä vastaan. Kuinka te luulette, että ympäristönsuojelu ja sosiaaliset näkökohdat tulevat tähän sopimukseen ikinä mukaan?

Ministeri Salolainen: Arvoisa puhemies! Ei tämä ole minun ihannemallini siitä, millä tavalla ympäristöasioita pitäisi globaalisti hoitaa, vaan kysymys on siitä, että tähän on jäänyt paljon vielä epäkohtia, ja se johtuu siitä, että monet suuret kauppamahdit, joita tässä ei ole syytä lähteä luettelemaan, eivät ole olleet, ed. Hautala, niin hirvittävän innostuneita kirjoittamaan tänne pitkälle meneviä ympäristöjärjestelyjä. Tiedämme hyvin, että eräs maailman suurimmista kauppamahdeista toteasi, että jos tulee viisi taikka kuusi paneelin kielteistä ratkaisua, niin se harkitsee irrottautumista kokonaan Wto:sta. Tämä on ollut sen verran julkisuudessa, että tiedetään, että kysymys on siis Yhdysvalloista. Yhdysvalloissahan todettiin sen järjestelyn seurauksena, että jos tulee riittävästi kielteisiä paneeliratkaisuja Yhdysvalloille, niin Yhdysvallat harkitsee, jatkaako se ylipäätään Wto:ssa.

En minä täällä ole kehumassa tätä järjestelyä, vaan sanon, että se on nyt kuitenkin parempi kuin ei mitään. (Eduskunnasta: Onko näin?) — Kyllä. — Pitää lähteä siitä, että Suomella on vaikutusvaltaa Wto:ssa. Meiltä on pyydetty nyt asiantuntemusta, ja minä ainakin lasken toivon siihen, että ainakin jollakin tavalla päästään eteenpäin, jos yhdessä näitä asioita ryhdytään Wto:n puitteissa pohtimaan.

Onhan se nyt sentään jo jotain, että kauppa ja ympäristö on katsottu keskeisimmäksi Wto:n toimintakentäksi sosiaalisten kysymysten ohella. Minusta on aika hieno asia, että Maailman kaupparjärjestö ottaa keskeisimmäksi teemakseen kaupan ja ympäristön, verrattuna siihen, että sitä ei olisi ollenkaan. Kyllä se pitää ainakin debattia yllä, ja päästään edes jollain tavalla eteenpäin. Se ei varmaankaan tule olemaan ihan helppoa, koska tulee paljon vastustusta olemaan näissä kysymyksissä, myöskin ympäristökysymyksissä. Siinä menevät aika paljon maailman laajuisestikin käsitykset ristiin, kuinka niissä pitäisi edetä. Ei kaikissa maissa esimerkiksi ympäristöveroja ja haittaveroja pidetä mitenkään hyvinä ja järkevinä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ministeri Salolainen valitsi puolustettavaksi kuitenkin ”järjestyksen vaihtoehdon”, jonka hän asetti sanotaan vaikka ”kaaosvaihtoehdon” sijalle, vaikka puolustelin kyllä sitäkin vaihtoehtoa. Luonnon kannalta sekin voisi olla tässä mielessä ihan kelpoinen ratkaisu.

Minusta on ihan hyvä, että Wto:ssa kauppa ja ympäristö -teema on näin hyvin esillä. Mutta olennaista, arvoisa ministeri, on se, ja nyt toivoisin tähän kommenttia todellakin: Onko tämä projekti vai onko tämä oleva permanentti osa Wto-järjestelyä? Jos se on projekti, niin kyllä minä sitten katson, että tämä nyt on vain oman tunnon hyväilyä hetkellisesti ja siinä kaikki. Mutta jos se olisi permanenttia eli muodostettaisiin todella tutkiva, aloitteita tekevä yksikkö järjestelmän sisälle, niin silloin sillä voisi todellisuudessa olla merkitystä. Kysynkin, arvoisa ministeri: Oletteko te valmis ulkomaankauppaministerinä esittämään tässä yhteydessä Suomen puolesta tämän laatuista ratkaisua. Muistamme, että meillä on Worldwatch-instituutti, joka eräällä tavalla toimii tällä loholla, mutta se ei toimi juuri sillä tavalla kuin tässä odotettaisiin toimitavan.

Ministeri Salolainen: Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, minä olen toiminut tässä asiassa jo sillä tavalla, että suomalaisille virkamiehille on annettu pysyväisohje UM:ssä, että heidän täytyy kaikissa Wto:ta koskevista asioista lähteä siitä, että Suomi tulee olemaan merkittävä ideoiden esittäjä ja operaattori kauppa ja ympäristö -teemassa. Se on nyt johtanut siihen, että meiltä on pyydetty asiantuntija-apua tämän

teeman kehittämiseen. Meillä on jo pantu taustaselvitystä liikkeelle, minkä tyyppisiä linjauksia me voisimme esittää.

Kun ed. Pulliainen kysyi, onko kaikki tavaltaan lyöty lukkoon, mitä siellä tullaan tekemään, niin ei ole, vaan vielä on ideointivaihe. Meillä on hyvä mahdollisuus esittää siellä ideoita, millä tavalla näitä asioita pitää ryhtyä viemään eteenpäin, ja näin tullaan tekemään. Me tulemme pohtimaan sitä, ja kaikki apu, mitä eduskunnasta on saatavissa, otetaan kiitollisuudella vastaan, ideat siitä, millä tavalla kauppa ja ympäristö -teema pitää ruveta viemään eteenpäin.

Itse näen kaikkein tärkeimpänä, että jollain tavalla pitäisi saada globaalisesti myöskin polluter pays -principle läpi, siis kaikessa taloudellisessa toiminnassa se, että ympäristölle aiheutettujen tuhojen kustannukset löisivät läpi ylipäätään kaikkeen. Niin kuin sanoin, minä olen erittäin huolissani globaalisesti ympäristön tilasta ja ympäristön kehittymisestä.

Olen tullut siihen tulokseen, että energia ja energian hinta ovat kaikkein tärkeimpiä asioita, energia on aivan keskeinen. Energian hinta on globaalisesti aivan liian alhainen. Mutta millä me pystymme nostamaan energian hinnan globaalisesti sanokaamme kaksin- tai kolminkertaiseksi ainakin? Millä me pystymme sen tekemään, niin että kaikki sitä noudattaisivat, ettei tulisi ns. kilpailuhaittoja, joilla kaikkien maiden teollisuudet kiemurtelevat niistä rasituksista irti? Nämä ovat niitä isoja kysymyksiä juuri: energian hinta, haittaverot, se että tuotteiden hinnassa olisi aina näkyvissä myöskin se, mitä haittaa se on aiheuttanut ympäristölle. Näitä asioita henkilökohtaisesti kannatan lämpimästi ja olen valmis viemään myöskin eteenpäin.

Ed. Wahlström: Arvoisa puhemies! Kiitoksia, kun sain sanansijaa ministerin selitysten välillä. Toki ne ovat hyvin arvokkaita.

Ministeri Salolainen ihmetteli keskustelun vähäisyyttä. Ed. Lainehan siihen jo osittain vastasi. Mikäli ymmärsin, hän tarkoitti lähinnä lähete-keskustelua. Kyllä toisaalta on niin, että tämän tyyppisestä sopimuksesta keskusteleminen on tietysti vähän turhauttavaa sikäli, että emme pilkkuakaan muuta siitä sopimuksesta. Jos johdopäätöksemme on se, että kaikesta huolimatta tämä kuitenkin on hyväksyttävä, on hyvin vaikea löytää keskusteltavaa sen ohi, mitä on arvioitu esimerkiksi jo ulkoasiainvaliokunnassa, jossa näihin asioihin on kiinnitetty huomiota.

Mitä tulee sopimuksen hyväksymiseen, mi-

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan jatkaa keskustelua, ennen kuin lausun lopullisen kantani, ja sehän tulee sitten kolmannessa käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Jos kyseessä on projekti tässä vaiheessa, sehän on ihan hyvä asia, kun on edes projekti. Mutta asiassa, jossa ongelma näyttää olevan permanentti, lopullisen ratkaisun, arvoisa puhemies, pitää olla permanentti. Tästä olemme varmaan samaa mieltä.

Arvoisa ministeri, minä kysyn teiltä: Entäs, jos te tekisitte aloitteen siitä, että Wto:n puitteissa perustettaisiin permanentti yksikkö, kauppa- ja ympäristötutkimus- ja kehitysyksikkö, jonka sijaintipaikka on Helsingin kaupunki Suomessa, ja te markkinoitte tämän sillä tavalla, että se ainakin on suhteellisen lähellä. Siihen on kuitenkin ainakin henkinen vaikutus, ja me voimme kytätä, mitä se saa aikaiseksi.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän henkilökohtaisesti erittäin tärkeänä sitä, että ympäristökysymykset Suomen taholta ovat kaikilla mahdollisilla foorumeilla mahdollisimman näkyvällä tavalla esillä; näin myös olen ymmärtänyt vihreiden toiminnan omassa parlamenttissamme. Elleivät vihreät olisi aktiivisesti lähteneet tuomaan ympäristökysymyksiä, ei myöskään suomalaisessa poliittisessa kulttuurissa olisi päättä heilautettu ympäristökysymysten eteen muissa puolueissa, kuten tänä päivänä on. Mutta on todella ihmeellistä, että puhutaan, ikään kuin ei olisi tietoa vielä maailman kansoilla tai hallituksilla, mitä tulisi tehdä ympäristönsuojelun hyväksi, että globaalinen järkyttävä ympäristön tuhoutuminen saataisiin jollakin tavalla pysäytettyä. Mielestäni sitä tietoa on, mutta ei ole tahtoa, koska markkinatalousjärjestelmän periaatteisiin näyttää koko ajan vain syöpyvän yhä enemmän kiihtyvä kasvu, kasvun varaan rakennettavat yhteiskuntajärjestelmät. Sitä kautta myös meidän ahneutemme lisää koko ajan ympäristön tuhoutumista. Tämä on mielestäni keskeisin asia. Meillä ei ole tahtoa.

Ministeri Salolainen puhuu todella positiiviseen henkeen ympäristökysymyksistä. Mutta onko teillä, arvoisa ministeri, tarpeeksi tahtoa lyödä todella radikaaleja esityksiä pöytään, kuten nyt esimerkiksi ed. Pulliainen toi esille, että Helsinki olisi keskeinen paikka sopimuksen ympärillä viedä ympäristökysymyksiä eteenpäin?

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Olisi tietysti viisainta olla vain kuunteluoppilaana,

mutta pakostakin, kun katselen ulkoasiainvaliokunnan mietintöä ja kun meidän pitäisi hyväksyä hallituksen esitys, ajattelin käyttää nyt niin paljon kuin on aikaa tuohon paksuun niivaskaan. Hyvin arveluttavia piirteitäkin koko ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä on. Koska en ole itse jäsenenä, asiantuntemus on hyvin pientä.

Mietinnössä sanotaan esimerkiksi: ”Tullessaan EU:n jäseneksi Suomi siirtyy EU:n kauppa- ja maatalouspolitiikan piiriin. On oletettavaa, että täyttääkseen Gatt-velvoitteensa EU joutuu toteuttamaan lisä uudistuksia maatalouspolitiikassaan. On mahdollista, että tuotannon leikkauspaineet kohdistuvat suurempina pohjoisille tuotantoalueille kuten Suomeen.”

Sitten mietinnössä oli kehitysmaista, kun meidän pitäisi ajatella globaalisesti moniakin asioita: ”Maataloustuotteiden kaupan osalta kehitysmaiden aseman pelätään ainakin lyhyellä tähtäimellä heikkenevän.” On itsestäänselvää, että arveluttava on esimerkiksi Afrikka. EU-vastaisessa keskustelussa käytettiin kehitysmaapolitiikasta puheenvuoroja ja tiedetään, että kehitysmaat usein pakotetaan keskittymään harvoihin vientiin kelpaaviin tuotteisiin. Monesti nämä tuotteet ovat sellaisia, joita kyseisen maan luonto tai kulttuuri ei luontaisesti tunne. Näin ollen paras viljelymaa käytetään vientiin menevään elintarvikkeeseen. Seurauksena on, että kansalaisilla ei olekaan ruokaa vaan on nälänhätä, joka johtaa siihen, että esimerkiksi Afrikka toivoo entistä enemmän kehitysapua. Me tiedämme, että niin Suomessa kuin muullakin Pohjoismaissa kehitysmaapolitiikka on entisestään huonontunut ja saanut arveluttavia piirteitä.

Kolmannessa käsittelyssä otan asian uudelleen esille.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minua hämmästyttää hieman asiassa se, että ministeri Salolainen puhui tietyllä tavalla suorasta suhteesta Suomen ja tulli- ja tariffijärjestelmä Gattin kesken. Tuli mieleen, kuin torppari puhuisi talon isännän metsäkaupoista. Hän ei sannalakaan maininnut kolmikantasuhdetta Suomi — Euroopan unioni — Gatt-järjestelmä. Hän puhui kuin olisimme tietyllä tavalla edelleenkin vuodenvaihteen jälkeen itsenäinen maa näissä kaikissa asioissa.

Olisi ollut mukava kuulla, miten Suomi tällaiseen kolmikantajärjestelmään Euroopan

unionin jäsenenä sijoittuu, minkälainen neuvotelu- ja osallistumismahdollisuus Suomessa on, koska kauppapolitiikka, myös ympäristöpolitiikka, kehitysaluepolitiikka suurelta osin liittyvät Euroopan unionin sopimukseen, ympäristöpolitiikka ei nyt sillä tavalla mutta nämä kaksi muuta asiaa. Miten sidonnaisessa suhteessa me olemme Euroopan unioniin näissä asioissa, joista me keskustelemme nyt, kuin olisimme Euroopan unionin ulkopuolella eli itsellinen maa. Tämä jollakin tavalla hämää ja hämmästyttää minua. Se on varmasti asiantuntemattomuutta, mutta koska paikalla nyt on maan paras asiantuntija ministerin muodossa, olisi mukava kuulla, jos pystyin yhtään selkeästi tämän ajatukseksi esittämään. Me puhumme asiasta, josta päätetään varmasti muualla kuin meillä Suomessa tulevaisuudessa, ja tämän suhteen nyt haluaisin tietää.

Ministeri Salolainen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi, ette te ole väärässä, te olette aivan oikeassa. Tilannehan on se, että me olemme neuvotelleet toki oman ratkaisumme itsenäiseltä pohjalta ilman Euroopan unionin vaikutusta, mutta ensi vuodenvaihteen jälkeen on hyvä, että molemmat sopimukset astuvat voimaan samanaikaisesti. On aikamoinen onni, että näin on, koska muuten me olisimme joutuneet tekemään kahteen kertaan isoja hallinnollisia rukkauksia ja järjestelyjä. Näin ollen on hyvä sattuma, että nämä sattuvat samaan päivämäärään, koska silloin me voimme kertaheitolla asettaa tariffit ja muut kohdalleen. Gattin Uruguayn kierroshan tulee merkitsemään sitä, että teollisuustuotteiden tulleja lasketaan 30—40 prosenttia. Sitten siinä on paljon muuta. Mutta koko reglementtipuoli pystytään tekemään samalla kertaa.

On ihan totta, mitä sanotte: Tämän jälkeenhän me neuvottelemme EU:na näistä asioista. Suomi vaikuttaa siis EU:n sisällä siihen, minkälaista politiikkaa EU harjoittaa Wto:n suuntaan. Mutta meillä on tietenkin mahdollisuus myös kansalliselta pohjalta toimia, koska jos me joudumme jonkin paneelisyytteen kohteeksi, sehän käsitellään tavallaan kuitenkin kansalliselta pohjalta. Jokin suomalainen yritys on silloin rikkonut jotakin asiaa vastaan. Niin kuin muussakin kauppapolitiikassa me olemme yksi osa EU:n tulliliittoa ja vaikutamme EU:n tulliliiton kautta. Siinä on kaksi näkökulmaa. Toisaalta me olemme pienehkö osa isoa kokonaisuutta, mutta toinen näkökulma, joka voi olla

positiivinen, on se, että meillä on silloin tavaltaan enemmän ominaispainoa. Jos me saamme kollegamme EU:ssa hyväksymään meidän näkökohtamme jossakin asiassa, meillä on tavaltaan koko EU:n ominaispaino käytettävissämme sellaisen asian hoitamiseen.

Sitten oli muitakin näkökohtia vielä. En osaa ottaa ihan yhtäkkiä kylmiltään kantaa sellaiseen ehdotukseen, jonka ed. Pulliainen teki ja joka koskisi sitä, että jokin erityinen tutkimusyksikkö tai vastaava Helsinkiin perustettaisiin. Mutta periaatteenahan ei ole ollenkaan huono, että tämänkin tyyppisiä ajatuksia pohditaan. Nyt kun meiltä pyydetään konsulttiapua, meidän täytyy miettiä kaikkia näkökulmia. Kun meiltä on jo pyydetty, täytyy pohtia kaikkia mahdollisuuksia, millä voisimme viedä kauppa- ja ympäristö -teemaa eteenpäin.

Muissa puheenvuoroissa ei tainnut olla lisäkysymyksiä.

Ed. Hautala: Arvoisa rouva puhemies! Lupaan, että en enää pyydä vastauspuheenvuoroja nyt käytävissä keskustelussa, mutta en malta olla sanomatta ed. Aittoniemelle, että totuus on vielä paljon kaameampi, kuin teille näytti selvinneen. Totuus on siis se, että EU:llakaan ei ole kovin paljon valtaa kyseisessä järjestelmässä. Jos nyt on luotu Suomen päälle tällainen rakennelma nimeltä Euroopan unioni, jonka lainsäädäntö ja oikeusistuimen päätökset menevät Suomen lainsäädännön ja perustuslain ylitse, Maailman kauppajärjestö on globaalinen rakennelma, jonka ratkaisut menevät Euroopan unionin ja tietenkin myös kaikkien sen jäsenmaiden lainsäädännön ja tuomioistuinratkaisujen yläpuolelle. Ero on se, että Maailman kauppajärjestössä tuskin on poliitikkoja riesana lainkaan. Siellä ei ole minkäänlaista parlamenttia, siellä lähinnä Gattin virkamiessihteeristö käyttää suurinta valtaa. Yritin aikaisemmissa puheenvuoroissani kuvata sitä, että ne paneelit, joihin ministeri Salolainenkin viittaa, ovat näennäistieteellisiä orgaaneja, jotka todennäköisesti tällä rakenteella tulevat edustamaan lähinnä monikansallisten suuryritysten asiaa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 87 hallituksen esityksen valtion talousarvioksi vuodelle 1995 noudattamisesta väliaikaisesti talousarviona

Ainoa käsittely

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 87

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 87. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään päätösehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta päätösehdotuksen 1—4 §, johtolause ja nimike.

Mietinnön toinen ponsi, joka koskee päätöksen julkaisemisesta, hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 307

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 9

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

4) Lakivaliokunnan mietintö n:o 19 (HE 327)

5) Lakivaliokunnan mietintö n:o 20 (HE 250)

6) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 88 (HE 321)

7) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 89 (HE 322)

8) Talousvaliokunnan mietintö n:o 46 (HE 203)

9) Talousvaliokunnan mietintö n:o 47 (HE 309)

10) Talousvaliokunnan mietintö n:o 48 (HE 314)

11) Talousvaliokunnan mietintö n:o 49 (HE 315)

12) Talousvaliokunnan mietintö n:o 50 (HE 333)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 19.10.

Täysistunto lopetetaan kello 19.03.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen